Торғайтәрізділер

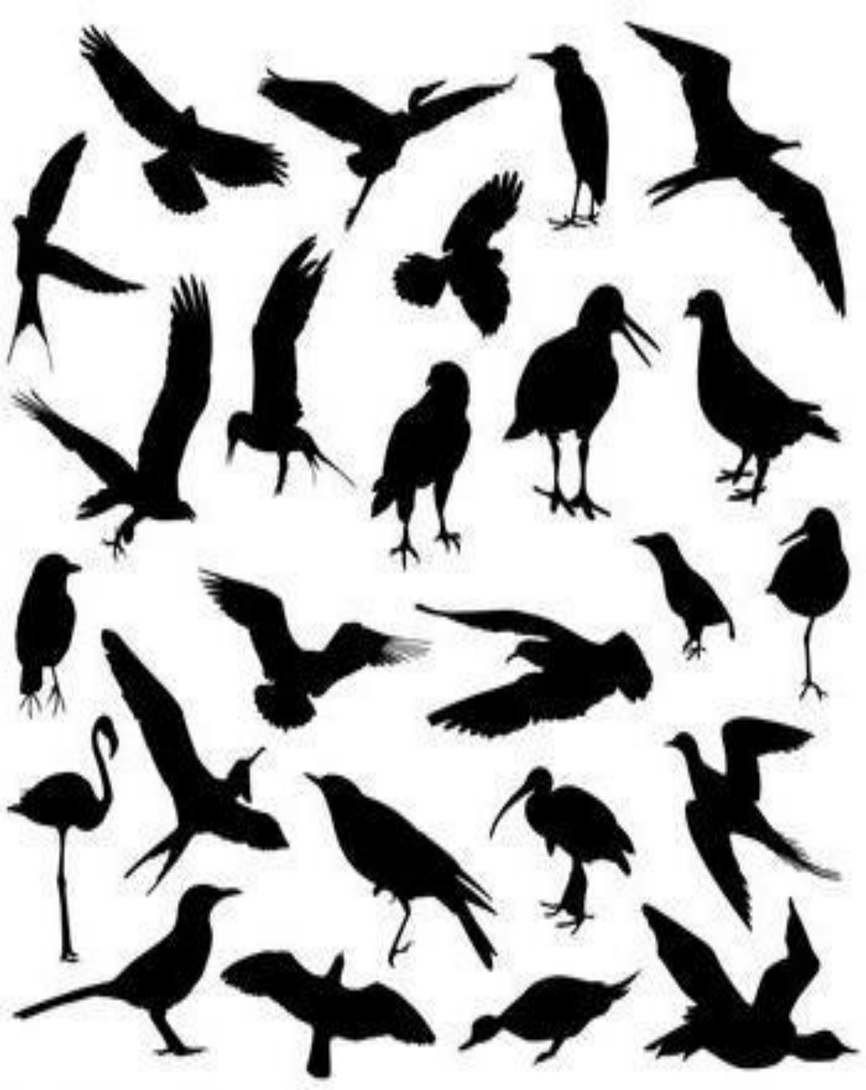

Торғайтәрізділер (Passeriformes) – құстар отряды.
Қазба қалдықтары жоғарғы миоценнен белгілі. Антарктида мен кейбір мұхит аралдарынан басқа жер шарының басқа бөліктерінде кең тараған. Құрлықтарда кездесетін 5 мыңнан астам түрі белгілі, құстардың барлық түрлерінің бестен үш бөлігін құрайды, 4 мыңдайы сайрағыш құстарға жатады. 84 түрі мен 66 түртармағы қорғауға алынып, Халықар. табиғат қорғау одағының “Қызыл кітабына” енгізілген. Торғайтәрізділердің ең кішісінің ұзындығы 6 см, салм. 6 г-дай, ал ең ірі түрінің дене ұзындығы 67 см, салм. 1100 – 1500 г-ға жетеді.

Аяқтарында 4 саусақ болады, 3-еуі алға қарай, ал ең ірі саусағы артқа қарай орналасқан. Торғайтәрізділердің арқа омыртқаларының саны басқа құстармен салыстырғанда аз. Шалғы қауырсындарының саны – 9 – 10, ал құйрық қауырсындары – 12. Негізінен бұталардың арасы мен ормандарды мекендейді. Жерде жүретін түрлері де бар. Ал суда тіршілік ететіндері жоқтың қасы, тек сушылқара ғана қорегін су ішінде жүріп ұстайды. Торғайтәрізділердің көпшілік түрі моногамды, жылына 2 рет ұрпақ береді, ұяларында 4 – 8 жұмыртқа болады, жұмыртқаларын мекиені де, қоразы да кезектесіп басады.

Қоңыржай белдеулердегілері – жыл құстары, тропиктік аймақтардағылары – отырықшы құстар. Жейтін қорегіне қарай өсімдік коректілер және жануар коректілер болып бөлінеді. Торғайтәрізділер зиянды жәндіктерді жеп а. ш. мен орман ш-на орасан зор пайда келтіреді.

Торғайтәрізділер 4 отряд тармағына бөлінеді: мүйізтұмсықтылар, тиранналар, қарапайым торғайлар және сайрағыш құстар. Мүйізтұмсықтылардың (Eurylaimi) Африка мен Азияның тропикті аймақтары мен шығыста Филлипинге дейінгі жерлерде кездесетін 8 туысы, 14 түрі бар. Дене тұрқы 13 – 28 см. Қауырсындары жасыл, көк, кейде қызыл не қара түсті болып келеді.

Тиранналардың (Tyrannidae) Америкада (тек қиыр солт-нде ғана кездеспейді) және Галапагос, Фолкленд (Мальвин) аралдарында кездесетін 119 туысы, 365 түрі белгілі. Дене тұрқы 8 – 40 см, қауырсындарының түсі сұр, қоңыр және жасылдау болады. Қарапайым торғайлар (Menurae) Австралияда таралған. Бұлардың көмекейінде 2 – 3 жұп дыбыстық бұлшық еттері жақсы дамыған. Торғайтәрізділердің Қазақстанда 23 тұқымдасы, 32 туысы, 220 түрі бар. 3 түрі: көкқұс, Іле жорға торғайы, үлкен құралай Қазақстанның “Қызыл кітабына” енгізілген.[

Классификация :

- Царство - **Животные**
- Тип - **Хордовые**
- Класс - **Птицы**
- Отряд - **Воробьиные**
- Семейство - **Трясогузковые**
- Род - **Трясогузки**
- Вид - **Белая трясогузка**
- **(Motacilla alba L.)**

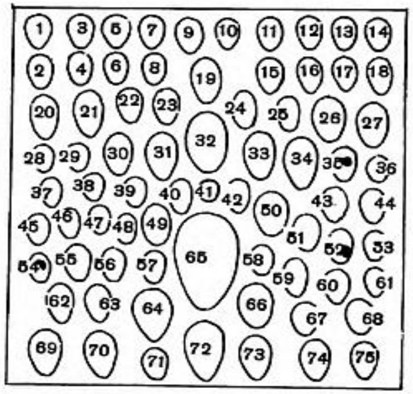

Таблица 2. Яйца птиц:

1—8 — обыкновенной кукушки (*1, 3, 5, 7*) и мелких воробьиных — птиц-«хозяев» (*2* — дроздовидной камышовки, *4* — красноухой овсянки, *6* — обыкновенной горихвостки, *8* — садовой славки); *9* — малой кукушки; *10* — короткохвостой камышовки; *11* — обыкновенной овсянки; *12* — черноголовой славки; *13* — овсянки-ремеза; *14* — полярной овсянки; *15* — пуночки; *16* — полевого жаворонка; *17* — белой трясогузки; *18* — дубоноса; *19* — обыкновенного скворца; *20* — рябинника; *21* — деряба; *22, 23* — жулана; *24* — толстоклювой камышовки; *25* — ястребиной славки; *26* — синего каменного дрозда; *27* — певчего дрозда; *28* — обыкновенного ремеза; *29* — большой синицы; *30* — галки; *31* — вороны; *32* — ворона; *33* — сороки; *34* — сойки; *35* — обыкновенной пищухи; *36* — желтоголового королька; *37* — зяблика; *38* — деревенской ласточки; *39* — крапивника; *40* — полевого воробья; *41* — глухой кукушки; *42* — домового воробья; *43, 44* — лесного конька; *45* — обыкновенной чечетки; *46* — лугового чекана; *47* — пеночки-веснички; *48* — пеночки-теньковки; *49* — обыкновенного соловья; *50* — саксаульной сойки; *51* — скалистого поползня; *52* — обыкновенной чечевицы; *53* — щегла; *54* — славки-завирушки; *55* — серой мухоловки; *56* — длиннохвостой мухоловки; *57* — широкохвостой камышовки; *58* — снегиря; *59* — свиристеля; *60* — щура; *61* — клеста-еловика; *62* — африканской черноголовой иволги; *63* — обыкновенной иволги; *64* — вальдшнепа; *65* — большого кроншнепа; *66* — бурокрылой ржанки; *67* — обыкновенной горлицы; *68* — сизого голубя; *69* — кулика-дутыша; *70* — лесного дупеля; *71* — голубой сороки; *72* — чибиса; *73* — малого зуйка; *74* — хрустана; *75* — черныша.

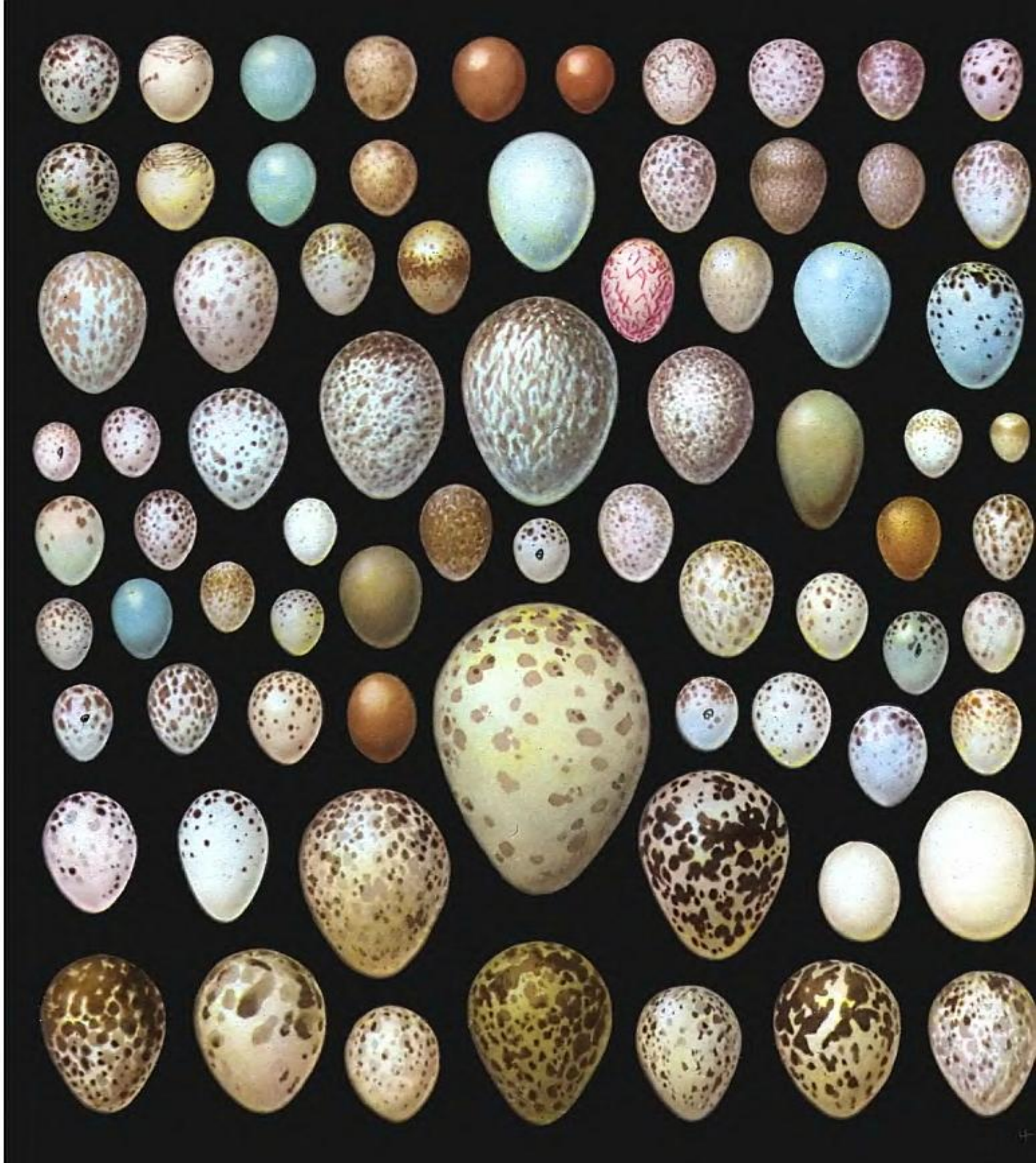

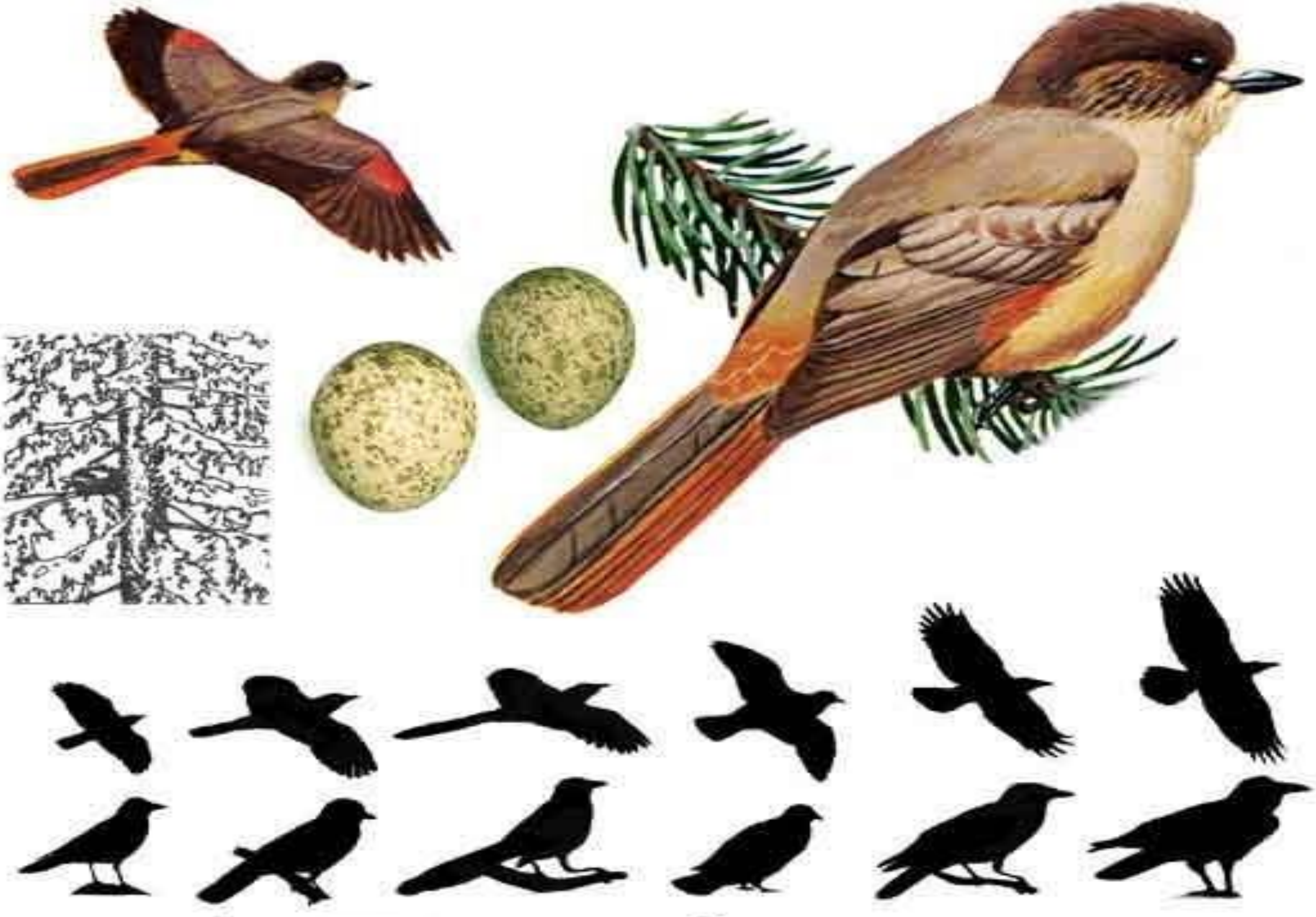
ворон
серая ворона
голубь
сорока
кукша и сойка
галка

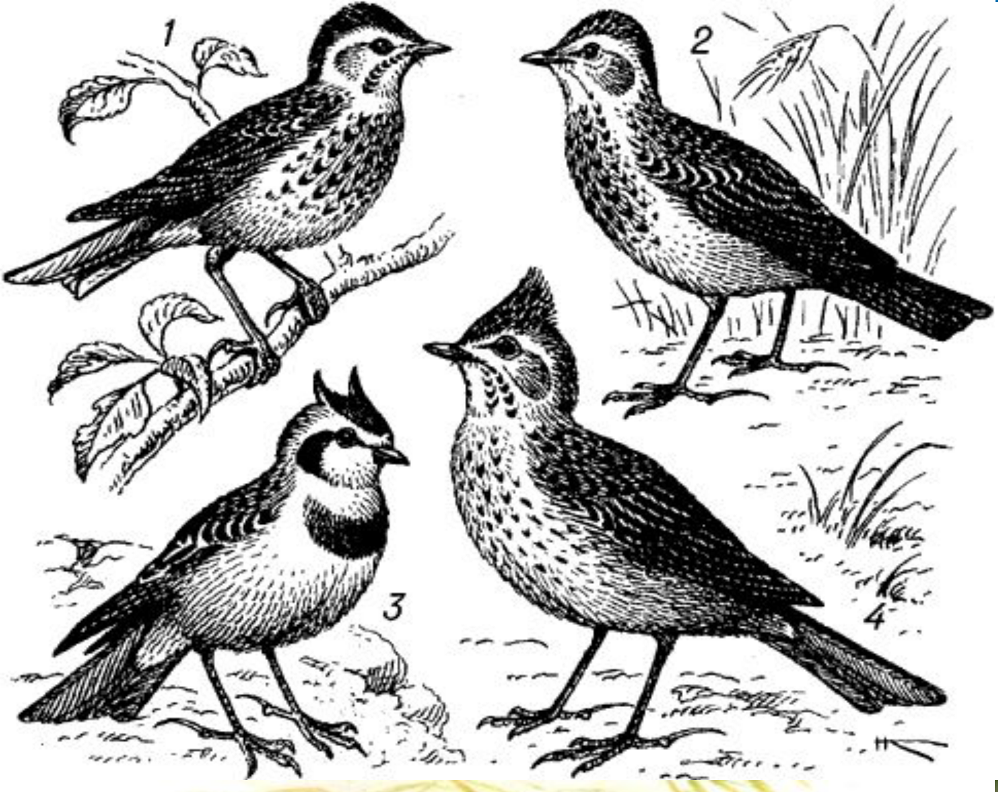

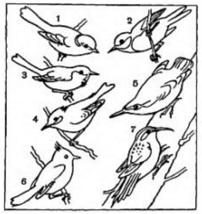

Таблица 56. Насекомоядные птицы леса:

1 — лазоревка (Parus coeruleus);
2 — большая синица (P. major);
3 — буроголовая гаичка (P. atricapillus);
4 — московка (P. ater);
5 — обыкновенный поползень (Sitta europaea);
6 — хохлатая синица (Parus cristatus);
7 — обыкновенная пищуха (Certhia familiaris).